

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№2/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 448 sahifa,
13-fevral, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Tarix fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Ochilov S.R. – Qashqadaryo viloyati maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi metodisti

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, G. V. Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti Toshkent temir yo'l muhandislari instituti.

EDITOR-IN-CHIEF:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Doctor of Historical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Ochilov S.R. – Methodologist at the Department of Preschool and School Education of Kashkadarya Region

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024 yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.06.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan №C-5669245
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

MUNDARIJA

Использования инновационного потенциала негосударственного университета в Новом Узбекистане	10
Умаров Абдусалом Вахитович	
Integrativ yondashuv asosida V-VI sinflarda aniq va tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligi	17
Abdug'afur Avliyoqulov	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'quvchilarning nutqi ustida ishlash tizimi	24
Abduraxmonova D.	
Bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion texnologiyalar asosida tarbiyaviy faoliyatga tayyorlash	27
Abulova Mohigul Komiljonzoda	
Robototexnika darslarida ijodiy ko'nikmalarni dizayn vositasida rivojlantirish	31
Djumayev Jasur Mamanazarovich	
Bo'lajak tarbiyachilarni maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilariga konstruksiyaga oid ko'nikmalarni shakllantirish metodikasi	35
Eshonqulova Ma'suda Xabibovna	
Bo'lajak pedagogning media kompetentligini o'rgatuvchi video kontentlar orqali rivojlantirish metodikasi ..	40
Fayziyeva Dildora Hayotovna	
Raqamli madaniyat va uning sotsializatsiya jarayoniga ta'siri	45
Fayzullaeva Nilufar Sadullaevna	
O'qitishda matematika tushunchalaridan foydalanishda axborotning o'rni	49
Jurayev Otabek Tursunovich	
Harbiy ta'lim mashg'ulotlarida innovatsion fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy tahlili	54
Kobilov Nozimjon Mingboyevich	
Atrof-muhitni muhofaza qilishda ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlar	57
Maksudova Aziza Ikramdjanovna	
Differensial paydo bo'lgunga qadar geometriya nima bilan shug'ullangan	61
O'taganova Umida Egamberdi qizi, Jumayev Erkin Ergashevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish	66
Oynabekova Sojida Akbar qizi	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarining ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantirishning ijimoiy pedagogik zaruriyati ..	70
Qarshiyev Azamat Raxmonovich	
O'quvchilarga iqtisodiy ta'lim-tarbiya berishda xorijiy tajribalar va dasturlarning o'zaro tahlili	73
Sharipova Guzal Jumanazar qizi, Djumaev Mamanazar Irgashevich	
Анализ и сравнение учебных программ дошкольного образования: возможности и вызовы для Республики Узбекистан	79
Г. Э. Джанпеисова	
Педагогическое сопровождение адаптации ребенка к условиям дошкольной организации	85
Ким Ирина Николаевна	
Oilaviy munosabatlarda vizualizatsiyaning o'rni	88
Madvalieva Gulra'no Sharipovna	
Качественные вопросы геометрии треугольника	90
Д. О. Одинаева, Э. Э. Жумаев	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni integrativ o'qitish zarurati va o'ziga hos xususiyatlari	95
Fayzullayeva Xolida Axmadjon kizi	
Ta'limda noverbal semiotikaning yuzaga kelish holatlari	99
Abdusamatov Alisher Sobirovich	
O'qituvchining kasbiy madaniyatining asosini tashkil etuvchi pedagogik qadriyatlar	102
Avliyaqulov Tolib Xolmurodovich	

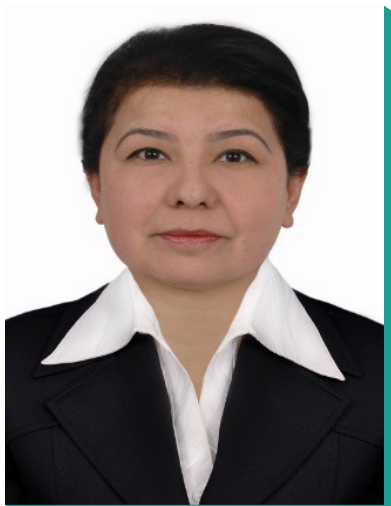
Ona va bola munosabatlari xorij psixologlari tadqiqot obyekti sifatida	106
<i>Azlarova Sayyora Abduxabibovna</i>	
Nomdor sportchilarning jamiyatdagi tutgan o'рни va yosh sportchilar faoliyatiga ta'siri.....	110
<i>Dexqonov Abdulaziz Abdubannon o'g'li</i>	
O'qituvchilarida kompetensiyaviy yondashuv asosida kasbiy madaniyatni rivojlantirishning shartlari	113
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda muloqotchanlikni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	118
<i>Muladjonova Gulchexaxon Abidjanovna</i>	
Aksiologik ongni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tutgan o'рни.....	122
<i>Xolov Olimjon Chorshamiyevich</i>	
Yoshlar orasida ruhiy salomatlik muammolari va ularni hal qilish yo'llari	125
<i>Yusupova Sevinch Hikmatovna</i>	
Дидактические особенности развития проектных навыков студентов педагогического вуза	128
<i>Матниязова Азиза Бахтияровна</i>	
Bola ma'naviyatini shakllantirishda "guruh soatlari"ni tashkil etish.....	132
<i>Samandarova Gulxayo Abdukarim qizi</i>	
Matematika darslarida o'quvchilarda ijodkorlik, hamkorlikda ishlash, tanqidiy fikrlash va muloqot madaniyatini shakllantirishning ahamiyati	138
<i>Alimov Alisher Yarashevich, Bustonova Gulchexra Berkinboyevna</i>	
Uzluksiz ta'lim tizimida art-pedagogik yondashuv asosida o'quvchilarni estetik tarbiyalash	142
<i>Gulboyev Akbar To'xtayevich</i>	
Shashka donachalari ishtiroki bilan tuzilgan konstruktiv masalalarni yechish metodikasi.....	146
<i>Ismoilov Bobur Toxirovich</i>	
Использование проектного подхода в обучении английскому языку как способ развития компетенций студентов	150
<i>Абдуллаева Комила Тимуровна</i>	
Ingliz tilini sifatli o'qitishdagi asosiy pedagogik yondashuvlar.....	153
<i>Ibraimova G. A.</i>	
Boshlang'ich sinflarda axborot texnologiyalari fanini o'qitishda mobil texnologiyalardan foydalanish.....	155
<i>Xakimov Murodbek Akramovich</i>	
Yangi O'zbekistonda ma'naviy-ma'rifiy ishlarning diniy bag'rikenglikni shakllantirishdagi o'рни	161
<i>Qodirova Shahodat G'aybullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda matematika va uni o'qitish	166
<i>D. Melliyeva, Eshboyeva Nilufar Madamin qizi, Turdiyeva Mashhura Ural qizi</i>	
Bo'lajak tarjimonlarning madaniyatlararo muloqot aspektida ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	169
<i>Djuraeva Gavxar Normurotovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvchilarining xususiyatlari talqini	173
<i>Umarova Navbahor Shokirovna, Daminova Gulxayo Shokir qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetentlik ko'nikmalarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	176
<i>Fayzullayeva Zarnigor Abror qizi</i>	
Bo'lajak pedagog mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini integrativ yondashuv asosida takomillashtirish (Boshlang'ich ta'lim misolida)	180
<i>Fazildjanova Nilufar Xikmatdjanovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarning mustaqil ta'lim olishini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari.....	183
<i>Gaynazarova Gulbaxor Abdullayevna</i>	
Tarbiya koloniyasi o'quvchilarining kreativ fikrlash layoqatini shakllantirishning ayrim jihatlari (Biologiya o'quv fani misolida)	186
<i>M. R. Hayitov</i>	
Inclusive Education and Pedagogical Adaptation in Foreign Language Teaching	190
<i>M. N. Toshmurodova</i>	

The Importance of Steam Technology in Developing Technical Creativity and Engineering Skills in Preschool Children.....	195
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Beysenbekova Gulmira Bekinovna	
Forsayt texnologiyasi asosida talabalarni ijtimoiy tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashni mohiyati va mazmuni	198
Mirzaxo'jayeva Dilrabo To'liqin qizi	
Ta'lim jarayonini transformatsiya qilishning samarali yo'llari.....	202
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna	
Mental arifmetikaning rivojlanish bosqichlari va bolalar intellekti shakllanishidagi ahamiyati.....	206
Muxitdinova Nodira Mamalatifovna, Ubaydullayeva Fotima Xabidullo qizi	
Raqamli texnologiyalarni maktabgacha ta'limda qo'llashning ahamiyati	211
Kayumova Nargiza Mirziyatrovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Zamonaviy voleybolchilarning jismoniy tayyorgarligi va biomexanik xususiyatlari hamda samaradorlikka ta'siri.....	215
Ortiqov Bekruh Baxodir o'g'li	
O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanish tarixida tog'-kon metallurgiya sanoatining transformatsiyasi	219
Poyonov Abdusamad Baxodir o'g'li	
O'quvchini matematikaga qiziqitirish omillari.....	222
Qilichova Marjona, Djumaev Mamanazar	
Innovatsion ta'lim sharoitida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy refleksiya madaniyatini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	228
Ro'zmetova Farangiz Azamatovna	
Shaxs ijtimoiylashuvi va tarbiyasida ayollar o'rni.....	232
Saidova Barno Narzullayevna	
Kasb tanlashda steam yondashuvning pedagogik asoslari (Boshlang'ich ta'lim misolida)	236
Saloxitdinova Navro'za Murodulla qizi	
Improvement of Teaching Methodology of Clinical Pharmacology on the Basis of Credit Module System (In the Example of the Direction of Treatment).....	239
Samatov Dilshodbek Toxirjonovich, Numonova Guzalo Davronbek qizi	
Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi – tarbiya fanining asosi.....	242
Shukurova Halima Sunatullayevna	
Didaktik o'yinlar vositasida maktabgacha yosh guruhlarida rivojlantiruvchi muhitni tashkil etish	245
Kayumova Nargiza Mirziyatrovna, Sirojiddinova Shahribonu Sayidvali qizi	
A Comparative Scientific Analysis of Educational Quality Management in American and Uzbek Schools Through Digital Technologies	248
Sodiqov Rafikjon Turobjon ugli	
Murabbiylikdan rahbarlikka: pedagoglar uchun boshqaruv madaniyatini shakllantirish strategiyalari.....	252
Z. M. Zarifova	
Подростковая агрессия – как психологическая проблема	257
Хамидуллаева Ситора Салимовна	
Xalqaro baholash dasturlarining ta'lim tizimidagi ahamiyati	259
Babayeva M. A.	
Ways of Teaching English to Preschool Children	263
Ergasheva Gulnora Nematovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy moslashuvida ota-onalarining vazifalari va o'rni	268
Gaziyeva Nigora Shamsiddinova	
Montessori ta'limini O'zbekistonda tatbiq etishning nazariy amaliy masalalari.....	271
Jo'raqulova Gulruh Murot qizi	
Yangi O'zbekiston sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini rivojlantirish tamoyillari, funksiyalari va yondashuvlari	274
Jumanova Fatima Uralovna	

Maktab tizimida boshlang'ich sinf o'quvchilarni, Texnologiya fani darslarida zamonaviy kasblarga qiziqitirishning usul va vositalari.....	279
Kenjayeva Zilola Saminjon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ilmiy tadqiqot ishlariga yo'naltirish	285
Muhammadiyeva Xadicha Karamatovna, Boybekova Farog'at Iskandarovna	
Kredit-modul tizimi asosida kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish	288
Muhiddinova Nilufar Bahodirovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabatini shakllantirishda xalq og'zaki ijodining o'ziga xos xususiyatlari	292
O'razaliyeva Nigora Abdulla qizi	
Tarbiya fanini o'qitishda o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirish	296
Samiyeva Dilbar Shukurullayevna	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy mahoratini oshirish	301
Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Yadgarova Surayyo Yusupovna	
Совершенствование образовательного процесса на основе современных образовательных средств в педагогическом вузе	304
Абдусаломова С. М.	
Применение игровых технологий на занятиях иностранного языка как средство формирования речевой компетенции дошкольников.....	308
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Психологические условия развития критического мышления у студентов стоматологического направления.....	311
Саломова Хулкар Шодимуродовна	
Modern Trends in Teaching Foreign Languages in Higher Education: New Approaches and Research	315
Abdanbekova Nilufar Rixsiyevna	
Bugungi kunda Yangi O'zbekistonimizda ta'limiy qadriyatlarga bo'lgan munosabat	318
Abdusamatov Alisher Sobirovich, To'rayeva Dilrabo Fayzullo qizi	
Kasbiy identifikatsiyani rivojlantirishda akmeologik qo'llab-quvvatlash tizimi	322
Abdusamiyev Dilmurod Abdug'ani o'g'li	
Maktabgacha ta'limda innovatsion ta'lim muhiti ta'lim jarayoni va pedagoglar faoliyatiga ta'siri.....	326
Akramjonova Feruza Akramjonovna	
Kolloborativ ta'lim texnologiyasining ilmiy-nazariy ahamiyati	331
Bekbagambetova Jansaya Ruslanovna	
Iqtisodiy o'sish nazariyalari, klassik, neoklassik endogen yondashuvlar va ularning raqamlashgan jamiyatga ta'siri	335
Chernova Tatyana Alekseevna, Ro'ziqulov Abduqahhor Ixtiyor o'g'li	
Virtual dunyo bilan tanishish jarayonida 6-7 yoshli bolalarda intellektual ko'nikmalarni shakllantirish	339
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Chet tili mashg'ulotlarida gapirish ko'nikmalarini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari	343
Jumayeva Gulxan Amrullayevna	
Bo'lajak o'qituvchilarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	347
Kenjayev Anvar Sattorovich	
Tibbiyot oliygohlarida "Nurlanishlarni moddalar bilan o'zaro ta'siri" fanini o'qitishning ilg'or metodlari.....	351
Polvonov Baxtiyor Zaylobidinovich	
Invariant sinf soatlaring variativ metodik ta'minotini takomillashtirish texnologiyalari	356
Salomov G'ulom Yuldoshevich	
Bola rivojlanishining psixologik aspektlari.....	362
Xurvalieva Tarmiza Latipovna	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida differensial yondashishga asoslangan ta'lim jarayonining xususiyatlari.....	366
Teshabayeva Zamira Sobirovna	
Сравнительно-типологический анализ инвестиционной терминологии в узбекском и русском языках	370
Комилова Мукаррам Кобилжоновна	

Chet tili mashg'ulotlarida talabalarga o'qishni o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari	373
<i>Atayev Shukur-Ali Ayub-Aliyevich</i>	
Tohir Malik ijodida tarixiy va zamonaviy masalalar o'rtasida bog'lanish ("Falak" qissasi misolida)	376
<i>Axmatqulova Dilbar</i>	
Maxsus ta'lim muassasalarida raqamli savodxonlikni rivojlantirish strategiyalari	378
<i>Eminov Behzodbek Abdujabborovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning kitobxonlik madaniyatining shakllantirish usullari	382
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Haydarova Gulrux Muxiddin qizi</i>	
Differensial ta'lim: innovatsion pedagogik yondashuvlar	385
<i>Mamarajabov Shavkat Ergashevich</i>	
Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni sog'lomlashtirish mashg'ulotlarida yuklamalarni me'yorlashtirishning ilmiy-metodik asoslari	388
<i>Muxametov Axmad Muxametovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda yetakchilik ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari	392
<i>Nasirdinova Gulshoda Donyorbek qizi</i>	
O'zbekistonda alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimi	395
<i>Normurodova Sabina Laziz qizi</i>	
Kurashchilarda harakatli o'yinlar orqali tezkorlik sifatini oshirish	398
<i>Ochilov Elbek Olimovich</i>	
Naturalistik intellekt va uni shakllantirishning psixologik-pedagogik aspektlari	401
<i>Oltiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Mediakompetentlikni shakllantirish jarayonida web – loyihalashning nazariy asoslari	404
<i>Otabekov Akbar Oynabekovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchining kasbiy imiji	408
<i>Otanazarova Mohira Xamidbekovna</i>	
O'qituvchilarning emotsional kuyishiga shaxslararo munosabatlarning ta'siri	412
<i>Djumabayeva Manzura Bagibekovna, Oxunova Teginabonu Shuhrat qizi</i>	
Kommunal xizmatlarning ta'lim tizimiga integrallashuvi	415
<i>Qodirova Kumush Farxod qizi</i>	
Tez tibbiy yordam xodimlarining malakasini oshirish tizimining hozirgi holati	418
<i>Raimjonov Jasur Tajimurotovich</i>	
Globalashuv sharoitida yoshlarni mediahurudan saqlashda pedagoglarning o'rni va roli	421
<i>Sardorbek No'monjonov</i>	
Zamonaviy ta'lim sharoitida samarali boshqaruv va samarali muloqot o'qituvchining eng muhim fazilatlarini	425
<i>Sharofiddinova Madinabonu Umarjon qizi</i>	
Birgalikda o'qish orqali o'quvchilarning o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish strategiyalari	428
<i>Shomuratova Sarvinov Mansurbek qizi</i>	
Iqtidor va uning maktabgacha yoshdagi bolalarda namoyon bo'lishi	432
<i>Sirojiddinova Shodiya Xasan qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ijodiy qobiliyatni rivojlantirish texnologiyalari	436
<i>Urmonova Toshxon Ibragimovna</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	440
<i>Achilov Obid Muzrobovich, Urozimbetova Sarvinov Rustam qizi</i>	
Modern Theoretical Approaches to Enhancing University Students' Creative Skills	444
<i>Zulfizar Shofiddinova</i>	

MAKTABGACHA KATTA YOSHDAGI BOLALARDA IJODIY QOBILIYATNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Urmonova Toshxon Ibragimovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti "Maktabgacha ta'lim
pedagogikasi" kafedrasida katta o'qituvchisi

ORCID: 0009-0002-5525-262X

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyalari tahlil qilinadi, shuningdek, Bloom taksonomiyasi darajalarini qo'llash orqali bolalarda ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari sharhlanadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh, ijodiy fikrlash, Bloom taksonomiyasi darajalari, bilim, tushunish, qo'llash, tahlil qilish, sintez qilish, baholash.

Abstract: This article analyzes the technologies for developing creative thinking skills in preschool children. It also discusses the possibilities of fostering children's creative thinking skills by applying the levels of Bloom's taxonomy.

Key words: preschool age, creative thinking, levels of Bloom's taxonomy, knowledge, understanding, application, analysis, synthesis, evaluation.

Аннотация: В данной статье анализируются технологии формирования навыков творческого мышления у детей дошкольного возраста, а также комментируются возможности развития навыков творческого мышления у детей путем применения уровней таксономии Блума.

Ключевые слова: дошкольный возраст, творческое мышление, уровни таксономии Блума, знание, понимание, применение, анализ, синтез, оценка.

KIRISH

Ma'lumki, rivojlangan mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bugungi kunga kelib batamom ilmiy-texnikaviy taraqqiyotga bog'liq ekanligi, mazkur sohadagi ilg'or o'zgarishlar esa, eng avvalo, zamonaviy bilimlar bilan qurollangan, fan bo'yicha yangi texnologiyalarni egallagan hamda soha bo'yicha ijodiy fikrlash layoqatiga ega mutaxassis kadrlarga bog'liqligini taqozo etishi tufayli, bu maqsadga xizmat qiluvchi pedagogik-psixologik texnologiyalarni ishlab chiqish va uni amaliyotga tadbiq etish dolzarb muammolardan biri sifatida qaralmoqda.

Mazkur ustuvor vazifalarni amalga oshirishda mamlakatimiz maktabgacha ta'lim tizimini yanada rivojlantirishning samarali faoliyat ko'rsatishiga doir bir necha muhim me'yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-son¹ Qarorida maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'lim bilan qamrovini oshirish, maktabgacha ta'lim tizimiga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bilan bog'liq ustuvor vazifalar belgilab berildi. Bu o'z navbatida, maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishning ilmiy-metodik ta'minotini takomillashtirish, boshlang'ich maktab ta'limiga sifatli tayyorgarligini ta'minlovchi samarali innovatsion metodik tizimini shakllantirishga doir taklif va tavsiyalar ishlab chiqishni taqozo etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bolalarda ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish bo'yicha N. E. Veraksa va O. A. Shiyan o'z tadqiqot ishlarini olib borgan hamda ijodiy fikrlash tushunchasini zamonaviy yondashuvlar asosida nazariy va amaliy tadqiqotlar orqali bir qancha fundamental yondashuvlarni aniqlagan.

N. E. Veraksa ijodiy fikrlashni qarama-qarshiliklarning birligini saqlab qolish tamoyiliga asoslanib, uni “dialektik” deb atagan bo’lsa, O. A. Shiyan quyidagicha ta’rif beradi: “Ijodiy (dialektik) fikrlashning ajoyibligi shundaki, dunyoda rivojlanish va sifat o’zgarishining fenomeni mavjud, chunki rivojlanish aynan qarama-qarshiliklarning birligi va kurashidan kelib chiqadi. Ijodiy fikrlashni rivojlantirgan inson atrof-dagi dunyoda rivojlanish va harakat jarayonlarini sezish hamda yangilik yaratish imkoniyatiga ega bo’ladi.” Shuningdek, bolalarda ijodiy tafakkur jarayonlarini rivojlantirish bo’yicha olib borilgan tadqiqotlar natijasiga ko’ra: “Muammoli masalalarni hal etishda bolalar kattalarga qaraganda ko’proq muvaffaqiyatga erishadilar. Bolada ayni paytda yangi narsani yaratish g’oyasi tug’ilmasligi mumkin, biroq unda atrof-olamni o’rganish, tajribalar o’tkazish, tadqiqot va izlanishlar olib borish istagi kuchliroq bo’ladi. Bu jarayonda kattalar e’tiborli bo’lsalar, bola o’z fikrining naqadar aqlli va noyob ekanini tushunadi. Shuning uchun aytish mumkinki, bolalarda ijodiy fikrlash tabiatan mavjud emas, lekin agar ularni rivojlantirishni istovchi kattalar bo’lsa, ijodiy tafakkur kashf etiladi va taraqqiy etadi.”

Dunyo miqyosida ijodiy tafakkurni rivojlantirish va nostandart fikrlash metodikasini ishlab chiqish sohasida tanilgan doktor E. De Bono insonni ichki taqiqlar va chegaralardan ozod qilish orqali uni ijodkorga aylantirish mumkinligini ta’kidlaydi. Chunki aynan xato qilish va nohaq bo’lib chiqishdan qo’rqish ijod qilish tavakkalini ushlab turadi. Zotan, ijodiy fikrlash – yangi g’oyalarni ishlab chiqish, muammolarga nostandart yechim topish va ularga yangi nuqtai nazar bilan yondashish imkonini beradigan aqliy qobiliyatlar va usullardir.

Bolalarda ijodiy tafakkurning rivojlanish jarayoni bo’yicha tadqiqot olib borgan Z. Nishanova tafakkurni quyidagicha ta’riflaydi: “Tafakkur – yangilikni qidirish va ochishdan iborat psixik jarayondir. Bu yangilik subyektiv bo’lishi, ya’ni uni ilgari kimdir topgan bo’lishi mumkin, lekin shaxs tafakkur jarayoni yordamida o’zi uchun uni yangidan kashf etadi. Aks holda biz faqat xotiramizga suyanib, o’tgan tajribalarimizni takrorlagan bo’lamiz.” Shuningdek, bolalarni o’qitishda tafakkurning aynan shu xususiyatini asos qilib olish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha tarbiya yoshi – psixik rivojlanishning intensiv bosqichi hisoblanadi. Aynan mana shu yoshda bolada juda katta o’zgarishlar ro’y beradi, ya’ni psixofiziologik funksiyalarning takomillashuvidan boshlab, murakkab yangi shaxsiy obrazlarning paydo bo’lishigacha bo’lgan jarayonlar sodir bo’ladi.

Yangi obrazlarni, xayoliy hodisalarni analiz qilish maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarga xosdir. Ammo natijalar har doim ham ijobiy bo’lmasa-da, bolalar faoliyatini tahlil qilganimizda, ular predmetlarni tasavvur qilish bilan cheklanmay, balki ularning o’zaro bog’liqligini ham xayolan tasavvur qilishini kuzatish mumkin.

Tasavvurning rivojlanishi tafakkurning shakllanish jarayoni bilan tavsiflanadi. Bu shakllanish bolaning xayoliy tasavvurlarining ixtiyoriy ko’rsatkichlari bilan bog’liqdir. Bunday imkoniyat 5–6 yoshli bolalarda yanada yuqoriroq bo’ladi, chunki bola yangi aqliy harakat usullarini juda tez o’zlashtirib oladi. Aqliy faoliyatda yangi usullarning shakllanib borishi, tashqi predmetlarning harakatini o’zlashtirishdagi bola xatti-harakati ta’lim va tarbiya jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Shaxsning ijodiy fikrlash layoqatini rivojlantirishda turli xil texnologiyalarni qo’llash jarayon sifatini oshiradi va uni boyitadi. Ana shunday vazifalarni hal etishda Blum taksonomiyasining o’rni juda muhim desak, mubolag’a bo’lmaydi. Taksonomiya – odatda ierarxik tuzilishga ega bo’lgan, voqelikning murakkab tashkil etilgan sohalarini tasniflash va tizimlashtirish nazariyasidir. Ta’lim maqsadlari taksonomiyasi – pedagogik maqsadlar tizimi bo’lib, uning doirasida toifalar va ketma-ket darajalar (ierarxiya) aniqlanadi. Ta’lim texnologiyasi doirasidagi taksonomiya ierarxik o’zaro bog’langan tizim sifatida 1956-yilda B. Blum tomonidan yaratilgan bo’lib, keyinchalik D. Krotvel tomonidan davom ettirilgan. Taksonomiyaning yaratilishiga o’quv jarayonining rejalashtirilgan natijalarini (maqsadlarini) to’g’ri qayd etish zarurati sabab bo’lgan. Ushbu metod savol va topshiriqlar tizimi – bilish faoliyati darajalariga asoslangan o’quv maqsadlari taksonomiyasi zamonaviy ta’lim olamida keng tarqalgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O’quv maqsadlari taksonomiyasi bolalar o’zlashtirishining ma’lum bir darajasidan darak beruvchi konkret harakatlar, mazmunan obyektlarning tabiiy o’zaro bog’liqlik asosida murakkablashib borishini ketma-ket joylashtirish orqali turkumlashtirilishi yoki tizimlashtirilishidir. Blum taksonomiyasining oltita darajasi bo’lib, ular quyidagicha tavsiflanadi:

1. Bilish – dastlabki tafakkur darajasi bo’lib, bunda bolalar olingan bilimlarni eslaydi, takrorlaydi, asar voqea-hodisalarini bayon qila oladi. Ushbu darajaga tegishli barcha maqsadlar eslash nuqtai nazaridan shakllantirilgan.
2. Tushunish – ushbu darajaga erishish uchun o’rganilayotgan materialni o’z so’zlari bilan ifodalash lozim. Taklif etilayotgan ma’lumotni umumlashtirish va uni o’z so’zlari bilan taqdim etish qobiliyati o’quvchilar uni o’zlashtirganligini tasdiqlaydi (ma’lumot berilgan va qayta ishlangan).

3. Qo'llash – ushbu darajadagi maqsadlar olingan bilimlarni o'rganilgan va yangi (qisman o'zgartirilgan yoki butunlay yangi) holatlarda qo'llash nuqtai nazaridan shakllantiriladi (sahnalashtiradi, bajarib ko'radi, tadqiqot o'tkazadi, amaliy sinab ko'radi, qo'llaydi).
4. Tahlil qilish – ushbu darajadagi maqsadlar o'rganilayotgan materialni alohida tarkibiy qismlarga bo'lish va uning ichki tashkil etilishini tavsiflash imkoniyatini nazarda tutadi.
5. Sintez – ushbu darajadagi maqsadlarga erishgan holda, olingan bilimlarni samarali birlashtirish va undan yangi dizaynlar shakllantirish mumkin.
6. Baholash – bu eng yuqori, oltinchi daraja bo'lib, mazkur kategoriya yuqorida ko'rsatilgan barcha kategoriyalar bo'yicha o'quv natijalariga erishishni va aniq ifodalangan mezonlarga asoslanib baholash hamda mulohazalar yuritishni taqozo etadi.

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Blum taksonomiyasi keng qo'llanilayotgan texnologiyalardan biri hisoblanadi. Blum taksonomiyasining o'quv topshirig'ini bajarish orqali tarbiyalanuvchilarda ijodiy fikrlash, mustaqil xulosa chiqarish va atroflicha mushohada yuritish kabi malaka va ko'nikmalar shakllanadi. O'quv topshirig'ining Blum taksonomiyasi darajalari bilan mos kelishi, bolalar ongidagi hulosalar bilan real voqelikni mos keltirish malakalarini shakllantiradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan Blum taksonomiyasini ta'lim jarayoniga tadbiiq etganda, bolaning yoshiga mos pedagogik va psixologik xususiyatlarini inobatga olish g'oyatda muhim hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Blum taksonomiyasini qo'llash bolalarning ta'limiy faoliyatlarini mazmunan boyitadi va ish shakllarini xilma-xil bo'lishini ta'minlaydi. Blum taksonomiyasini kichik, o'rta va katta maktabgacha yoshdagi bolalar bilan qo'llash mumkin. Eng muhimi, bolalarning yoshiga mos pedagogik va psixologik xususiyatlari hamda rivojlanish darajasini hisobga olib savol va topshiriqlarni moslashtirish kerak.

Blum taksonomiyasi topshiriqlaridan foydalanishda quyidagilarga ahamiyat berish kerak: 3-4 yoshli bolalar bilan bilish, tushunish, qo'llash darajalariga e'tibor qaratish lozim (1, 2-darajalar). Masalan: Bir yilda nechta fasl bor? Faslarning nomini ayting. Hozir qaysi fasl? 4-5 yoshli bolalar bilan bilish, tushunish, qo'llash, tahlil va sintez darajalarini qo'llash mumkin (1, 2, 3, 4, 5-darajalar). Masalan: Hozir qaysi fasl ekanligini qayerdan bildingiz? Qish va kuz faslining farqli tomonlarini ayting. Qish faslining belgilarini sanab bering. 6-7 yoshli bolalar bilan barcha oltita darajani qo'llash mumkin. Masalan: Qish va kuz faslining umumiy jihatlarini toping. Taqqoslang.

Ko'rib chiqilayotgan muammo doirasida maktabgacha katta yosh tarbiyalanuvchilari ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish texnologiyalarining o'ziga xos xususiyatlarini quyidagicha ta'riflash mumkin:

- maktabgacha katta yosh tarbiyalanuvchilarining ijodiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishning pedagogik va psixologik asoslarini ishlab chiqish; ta'lim-tarbiya jarayonida tasviriy innovatsion texnologiyalardan keng foydalanish;
- ta'lim jarayonida pedagog va bolalar o'rtasidagi muloqotning ustuvorligini hisobga olish;
- maktabgacha katta yosh tarbiyalanuvchilarining ijodiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish uchun rivojlantiruvchi muhit va ijodiy faoliyatni tashkil etish hamda rag'batlantirishni e'tiborga olish;
- ta'lim jarayonlarida Blum taksonomiyasining oltita darajasini maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarining rivojlanish markazlarida mos ravishda qo'llash.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Amaliyotga joriy etilayotgan Blum taksonomiyasi texnologiyasi bolalarda ijodiy va mantiqiy fikrlash, hayotda uchraydigan muammoli vaziyatlarga mustaqil yechim topa olish, qaror qabul qilish hamda vaziyatlarni hal qilishga qaratilgan rejalar tuzishga o'rgatadi.

Yuqorida keltirilgan tahlillar asosida quyidagilarni xulosa qilishimiz mumkin: maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi ta'lim mazmuni va sifatini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish, uni ta'lim xizmatlari iste'molchilarining (ota-onalar, bolalar) talab va ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda uzluksiz takomillashtirib borish – bolalarni sifatli maktabgacha ta'lim bilan ta'minlashdagi muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'lim sifati ortishi bolalarning ijodkorlik qobiliyatlari ko'rsatkichlarining rivojlanishiga olib keluvchi sinergetik aloqadorlikni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O.A. Shiyan. Развитие творческого мышления. Работаюм по сказке. Серия "Библиотека программы "От рождения до школы". М., 2012. – 7 с.
2. I.A. Beschanova. Таксономия Блума в ДОО. Методические рекомендации. Казань, 2019.

3. Э. Боно. Серьёзное творческое мышление. Пер. с англ. Д.Я. Онацкая. М., 2005. – 11 с.
4. K.K. Mirzayev. Kreativ yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalar tafakkurini rivojlantirish. Образование и инновационные исследования, 2022, №7. URL: <http://interscience.uz>, – 311-b.
5. Z. Nishanova, Z. Qurbonova, S. Abdiyev. Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya. T., 2011. – 47 b.
6. Haqqulov T.R. Tarbiyaviy ishlarda artpedagogikadan foydalanishning nazariy asoslari. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar, 2023, №2. ISSN 2181-1709.
7. Teshabayeva, Z.S. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy motivatsiyani shakllantirish mazmuni. Academic Research in Educational Sciences, 2020, №3, – 557–562-b.
8. Teshabayeva Z. Differential Education as a Factor in Improving the Effectiveness of the Educational Process. Ankara International Congress on Scientific Research-XI, January 10–12, 2025. Ankara, Türkiye. URL: <https://www.ankara-kongresi.org>, – 1482–1484.
9. P. Ergashev, D. Anvarova, M. Djumaboyeva. Tafakkur kreativligini rivojlantirishning amaliy imkoniyatlari: yangicha yondashuv zarurati xususida ayrim mulohazalar. Замонавий таълим / Современное образование, 2014, – 47 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.